

ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ Մ. Գ. ՆԵՐՍԻՍՅԱՆԻ
ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ*

БИБЛИОГРАФИЯ ТРУДОВ
АКАДЕМИКА М. Г. НЕРСИСЯНА

1928

Հեթանոսական հավատքի մնացորդները մեր օրերում.— «Անաստ-
ված», 1928, N 5–6:

Ուլքեր են աղվենտիստները.— «Անաստված», 1928, N 9–10:

Գրախոս. Ինչ է սովորեցնում քաղաքատնտեսությունը.— «Խորհրդա-
յին Հայաստան», 1928, N 9, 43:

1930

1905 թ. հեղափոխության արձագանքները Հայաստանում.— «Խոր-
հրդային Հայաստան», 1930, N 300:

1931

Մայիսյան ապստամբությունը. 1920 թ. սպանված հերոսների
կենսագրությունը. Երևան, Պետհրատ, 1931:

Դաշնակցության նոր պլանների մասին.— «Երիտասարդ բոլշևիկ»,
1931:

Գրախոս. Մ. Ղազարյան. Կոոպերացիան և դաշնակցությունը.—
«Հենինյան ուղի», 1931, N 6:

Գրախոս. Ինչպես չպետք է գրել դաշնակցության մասին.—
«Ավանգարդ», 1931, N 187:

1932

Առաջին մասսայական-հեղափոխական շարժումները Հայաստանում
(Մայիսյան ապստամբությունը): Նյութեր և փաստաթղթեր. կազմ. Կ.
Ղազարյան և Մ. Ներսիսյան. Երևան, Պետհրատ, 1932, 462 էջ:

* ՀՀ ԳԱԱ ֆունդամենտալ գիտական գրադարանի Հրատարակումք Ռ. Ա. Բաբաջան-
յանի կազմած մատենագիտությունը (Երևան, 1983) վերանայեց և լրացրեց Ն. Վ. Դերո-
յանը — խմբ.

«Դաշնակցական դրախտավայրը» կամ սովի և մահվան աշխարհը. Երևան, Պետհրատ, 1932, 58 էջ:

Մալխյան ապստամբությունը Հայաստանում. — «Երիտասարդ բոլշևիկ», 1932, N 5, էջ 29 — 42. N 6, էջ 51 — 59:

«Սպարտակի» պատմության առթիվ [Գրախոս. Հ. Դանիելյան. Սպարտակը Հայաստանում. Մ., 1931]. — «Լենինյան ուղի», 1932, N 6 — 7, էջ 92 — 98:

Նրանց չհաջողվեց ծածկել ոճիրը [26-ի սպանության հայտնաբերումը և Անդրկովկասի հակահեղափոխական կուսակցությունները]. — «Խորհրդային Հայաստան», 20 սեպտեմբերի 1932:

1933

Մարքսը ցարական գրաքննության դատարանի առաջ. — «Լենինյան ուղի», 1933, N 4-5, էջ 105:

Հերոսական ապստամբության 13-րդ տարին [Մալխյան ապստամբությունը Հայաստանում]. — «Երիտասարդ բոլշևիկ», 1933, N 5-6, էջ 16-18:

1935

Նոյեմբերյան հեղափոխությունը Հայաստանում. Երևան, Կուսհրատ, 1935, 178 էջ:

Ноябрьская революция. — «Коммунист», 18, 23, 24 ноября 1935, N 266, 270, 271.

Սպարտակ. 1917-1920: Հուշեր և վավերագրեր. կազմ. Մ. Ներսիսյան, Հ. Մամիկոնյան, Ս. Ասատրյան. Երևան, Կուսհրատ, 1935, 210 էջ:

От героического мая к победоносному ноябрю. — «Коммунист», 28 февраля 1935, N 190.

Крестьянство Армении в дни господства партии дашнакцутюн. — «Коммунист», 29, 30 марта 1935, N 73, 74.

Положение рабочего класса в дашнакской Армении. — «Коммунист», 8 апреля 1935, N 81.

Сельское хозяйство Армении в период дашнакской «государственности». — «Коммунист», 18 ноября 1935, N 266.

Подлинные хозяева дашнакской Армении. — «Коммунист», 1935, N 104.

1937

Պուշկինի Կովկաս կատարած առաջին այցը. — «Խորհրդային Հայաստան», 4 փետրվարի 1937, N 28:

Хроника революционных событий [соавтор А. Гаспарян]. — «Коммунист», 10, 11, 14 мая 1937, N 105, 106, 108.

1939

Բաքվի 26 կոմունարները. — «Խորհրդային Հայաստան», 20 սեպտեմբերի 1939, N 219:

Крепостное право в России. — "Коммунист", 16 января 1939, N 13.

1940

Նարոդնիկական խմբակներն Անդրկովկասում. Երևան, ՍՍՌՄ ԱրմֆԱՆի հրատ., 1940, 120 էջ:

Գրախոս. Ակադեմիկ Հ. Մանանդյանի նոր աշխատությունը. [Հ. Հ. Մանանդյան. Տիգրան Բ և Հոռմը. Երևան, ՍՍՌՄ ԱրմֆԱՆի հրատ., 1940, 250 էջ]. — «Խորհրդային Հայաստան», 16 փետրվարի 1940, N 38:

Նարոդնիկական խմբակներն Անդրկովկասում 1870–1880-ական թթ. — «Խորհրդային Հայաստան», 26 մարտի 1940, N 70:

В. И. Ленин и освобождение армянского народа. — Известия АрмФАН СССР (обществ. науки), 1940, N 4–5, с. 1–9.

Предисловие к кн.: В. Брюсов. Летопись исторических судеб армянского народа. Ереван, 1940, с. V–XI.

Հայաստանի նվաճումը ցարիզմի կողմից. — «Ավանգարդ», 27 մարտի 1940, N 71:

Майское восстание в Армении. — "Коммунист", 1940, N 111.

Установление советской власти в Армении (краткий исторический обзор). — "Коммунист", 20 сентября 1940, N 94.

26 бакинских коммунаров. — "Коммунист", 20 сентября 1940, N 220.

1941

Արխիվային մի նոր փաստաթուղթ 1812 թ. Հայրենական պատերազմի մասին (հրապարակում). — ՍՍՌՄ ԱրմֆԱՆի «Տեղեկագիր» (Հաս. գիտ.), 1941, N 5–6, էջ 45–48:

Դավիթ-Բեկի շարժման արձադանքները Վասպուրականում և հարևան գավառներում (հրապարակում). — ՍՍՌՄ ԱրմֆԱՆի «Տեղեկագիր» (Հաս. գիտ.), 1941, N 5–6, էջ 73–75:

Հովսեփ Էմին. — ՍՍՌՄ ԱրմֆԱՆի «Տեղեկագիր» (Հաս. գիտ.), 1941, N 1, էջ 41–60:

Խաչատուր Աբովյանի մի պատմվածքը [տպագրված «Արշալույս Արարատյան» լրագրում «Աշխարհիկ բարբառ Երևանցի Հայոց» խորագրի տակ]. — «Սովետական Հայաստան», 10 մայիսի 1941, N 109:

Дмитрий Донской. — газ. "Защитник отечества", 1941, N 242.

Александр Невский. — газ. «Защитник отечества», 1941, N 242.

Новые документы о Х. Абовяне. — «Коммунист», 11 января 1941.

1942

Борьба закавказских народов против германских захватчиков в 1918г. — газ. «Защитник отечества», 1942, N 9.

1943

Ա. Վ. Սուվորովը և ռուս-հայկական հարաբերությունները 1770–1790 թթ. — ՍՍՌՄ ԱրմՖԱՆի «Տեղեկագիր», սերիա I (հաս. գիտ.), 1943, N 2, էջ 27–48:

Հայերի մասնակցությունը 1812 թ. Հայրենական պատերազմին. — «Խորհրդային Հայաստան», 22 օգոստոսի 1943, N 173:

Ռուսսոյի «Հասարակական դաշինքի» հայերեն թարգմանությունը 1829 թվին. — ՍՍՌՄ ԱրմՖԱՆի «Տեղեկագիր», սերիա I (հաս. գիտ.), 1943, N 1, էջ 83–87:

Խմբ. Հայ ժողովրդի պատմություն. մ. 1. Հնագույն ժամանակներից մինչև XVIII դարի վերջը. Բ. Հարությունյան, Խ. Սամուելյան, Հ. Հարությունյան, Ս. Պողոսյան, Երևան, ԱրմՖԱՆի հրատ., 1943, 271 էջ [Կ. Գ. Ղաֆազարյանի հետ համատեղ]:

1944

Արխիվային նոր նյութեր 1812 թվականի Հայրենական պատերազմի մասին (հրապարակում). — ՀՍՄԽ ԳԱ «Տեղեկագիր» (հաս. գիտ.), 1944, N 3–4, էջ 109–116:

Սուվորովը և ռուս-հայկական հարաբերությունները 1770–1790 թթ., Երևան, ՀՍՄԽ ԳԱ հրատ., 1944, 44 էջ:

Денис Давыдов в Армении (к 160-летию со дня рождения). — «Коммунист», 30 июля 1944, N 150(548).

1945

Վարդան Օձնեցու ձեռագիր աշխատությունը (հաղորդում). — ՀՍՄԽ ԳԱ «Տեղեկագիր» (հաս. գիտ.), 1945, N 6, էջ 71–73:

1946

Առաջաբան. — Լեո. Հայոց պատմություն. հ. 3, Երևան, 1946, էջ V–XI [հեղինակակից՝ Բ. Հարությունյան]:

Հայաստանի տնտեսական և քաղաքական գրություններ 1860–1880 թթ. – ՀՍՍՌ ԳԱ «Տեղեկագիր» (Հաս. գիտ.), 1946, N 10, էջ 33–59:

Խմբ. Լեո. Հայոց պատմություն. հ. 3. Երևան, ՀՍՍՌ ԳԱ հրատ., 1946, XI, 1120 էջ [Բ. Հարությունյանի հետ համատեղ]:

1947

Խմբ. Լեո. Հայոց պատմություն. հ. 2, Երևան, ՀՍՍՌ ԳԱ հրատ., 1947, XX, 764 էջ [Բ. Ն. Առաքելյանի հետ համատեղ]:

1948

Բաքվի հերոսական կոմունան. – «Սովետական Հայաստան» (ամսագիր), 1948, N 10, էջ 11–15:

Бакинская коммуна. К 30-летию со дня расстрела 26 бакинских комиссаров. – “Коммунист”, 19 сентября 1948, N 223 (4215).

Սովետական կարգերի հաստատումը Հայաստանում. – «Պարտիական կյանք», 1948, N 11, էջ 89–107:

1950

Ստեփան Շահումյան. ՀՍՍՌ ԳԱ հրատ., Երևան, 1950, 28 էջ:

Սովետական իշխանության համար մղված պայքարի ճանապարհին (Մալխոյան ապստամբության 30-ամյակի առթիվ). – «Սովետական Հայաստան», 1950, N 5, էջ 22–24:

Սովետական իշխանության հաստատումը Հայաստանում. – «Սովետական գրականություն և արվեստ», 1950, N11, էջ 131–146:

Հայ և ռուս ժողովուրդների պատմական բարեկամության և քաղաքական կապերի ամրապնդումը XIX դարի 70–80 թթ. – Երևանի պետական համալսարանի գիտական աշխատություններ. Հատ. 29, 1950, էջ 143–167:

1951

Расцвет передовой науки (к 8-й годовщине Академии наук АрмССР). – “Коммунист”, 5 декабря 1951.

1952

Освободительная борьба армянского народа против турецкого деспотизма в 1850–1880 гг. и англо-американская буржуазия. – Известия АН АрмССР (обществ. науки), 1952, N11, с. 51–67.

1953

Присоединение Армении к России и его историческое значение. – Известия АН АрмССР(обществ. науки), 1953, N7, с. 3-13.

1954

Пламенный борец за коммунизм С. Г. Шаумян. М., изд-во “Знание”, 1954, 30 с.

Фальсификация истории народов Закавказья в современной американо-английской и турецкой реакционной историографии. – Известия АН АрмССР(обществ. науки), 1954, N 7, с. 47-55. То же. – В кн.: Труды объединенной научной сессии АН СССР и АН закавказских республик по общественным наукам. Баку, 1957, с. 107-114.

1955

Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ 1850–1870 թթ. երևան, ՀՍՍՌ ԳԱ հրատ., 1955, 531 էջ:

Հայաստանը 1870–1890-ական թվականներին (Ազդային-ազատագրական շարժումները և հասարակական-քաղաքական հոսանքները 1870–1890-ական թվականներին: Հայկական կոտորածները 1890-ական թվականներին: Հայաստանը XIX դարի վերջին). – ՀՍՍՌ ԳԱ «Տեղեկագիր» (Հաս. դիտ.), 1955, N6, էջ 36–48:

Հայ ժողովրդի պատմության ձեռնարկ, հ. 2-րդ [6-րդ գլխի 3–5 ենթագլուխները]:

Հայ ժողովրդի պատմություն (1900-1917 թթ.). – ՀՍՍՌ ԳԱ «Տեղեկագիր» (Հաս. գիտ.), 1955, N 5, էջ 3-63:

Новые материалы об Абовяне. – “Коммунист”, 8 октября 1955, N 239 (6487).

1956

Из истории русско-армянских отношений. В 2-х кн., Ереван, изд-во АН АрмССР, 1956, 1961.

Кн. 1, 1956, 402 с.

Кн. 2, 1961, 463 с.

История армянского народа. Ч. 2. Учеб. пособие для средн. школы. Макет, Ереван, изд-во АН АрмССР, 1956, 238 с. [соавторы В. А. Парсамян и В. А. Рштуни].

Первое публичное выступление Хачатура Абовяна. – Известия АН АрмССР(обществ. науки), 1956, N 6, с. 107–112.

1957

Հայ ժողովրդի պատմություն. մ. 2. Ձեռնարկ միջնակարգ դպրոցի համար, Երևան, Հայպետհամակհրատ, 1957, 283 էջ [հեղինակակից՝ Վ. Ա. Պարսամյան և Վ. Հ. Ռշտունի]:

Խմբ. Վ. Ա. Պարսամյան, Վ. Գ. Ռշտունի, Մ. Գ. Ներսիսյան, Հայ ժողովրդի պատմություն. մ. 2. Ձեռնարկ միջնակարգ դպրոցի համար. Երևան, Հայպետհամակհրատ, 1957, 283 էջ [Վ. Ա. Պարսամյանի հետ համատեղ]:

Фальсификация истории народов Закавказья в современной американо-английской и турецкой реакционной историографии. — Труды объединенной научной сессии АН СССР и АН Закавказских республик по общественным наукам. Баку, 1957, с. 107–114.

1958

Դեկտեմբերյանները Հայաստանում. Երևան, Հայպետհրատ, 1958, 440 էջ:

Բովիզար բարեկամների մոտ. — «Սովետական Հայաստան», 14 դեկտեմբերի 1958:

Декабристы в Армении в 1826–1828 гг. — Историко-филологический журнал, 1958, N1, с. 40–64.

1959

Գրախոս. Պարոն Հաղյանի պատմագիտական մարզանքները: [Հաղյան Գ. Հայաստանը և հայ դատը հայ և ռուս հարաբերություններում լույսին տալ. Կահիրե, 1957]. — «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1959, N 4 (7), էջ 309–313 [ստորագր. Մ. Հովհաննիսյան]:

Материалы по новой истории Армении [публикация рукописи “Журнал военным действиям в провинциях Памбак и Шурагель против войск персидских в 1826 году”]. — Историко-филологический журнал, 1959, N 4 (7), с. 288–308.

1960

Գրախոս. Н. А. Смирнов. Политика России на Кавказе в XVI–XVIII вв. М., 1958, 243 с. — «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1960, N 2 (9), էջ 206 – 209 [ստորագր. Գեղամյան Ն.]:

Գրախոս. М. Рафили. Ахундов. М., 1959, 192 с. — «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1960, N 3 (10), էջ 199–201 [ստորագր. Ն. Մկրտչյան]:

Գրախոս. Դ. Խ. Առոյան. *История Еревана (1801–1879 гг.)*, Ереван, 1959, 672 с. (на арм. яз.).-*Известия АН АрмССР (обществ. науки)*, 1960, N 12, с. 77–79 [подпись: М. Н.]

1961

Քաղաքացիական պատերազմը Ամերիկայում հայ պարբերական մամուլի լուսաբանությունը.- «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1961, N 2 (13), էջ 47-66:

Из истории русско-армянских отношений. В 2-х книгах, 1961, 463 с.

1962

Զեյթունի 1862 թվականի ապստամբությունը.- «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1962, N 4 (19), էջ 59-68:

1812 թվականի Հայրենական պատերազմը և հայ ժողովուրդը.- «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1962, N 3 (18), էջ 17–30:

Ռուս ժողովրդի պատմական հերոսամարտը (Բորոդինոյի ճակատամարտի 150-ամյակի առթիվ).- «Լենինյան ուղիով», 1962, N 9, էջ 12–20:

О крестьянских волнениях в Шираке в 1837-1838 годах [публикация]. – Историко-филологический журнал, 1962, N 1(16), с. 232–246.

1963

Գրախոս. Ե. Կ. Տարգիսյան. *Экспансионистская политика Османской империи в Закавказье накануне и в годы Первой мировой войны*. Ереван, изд-во АН АрмССР, 1962, 478 с.- «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1963, N 2 (21), էջ 243–247 [ստորագր. Գեղամյան Ն.]:

Новые данные о декабристах, сосланных на Кавказ. – “Коммунист”, 26 декабря 1963.

Письма декабристов Д. Искрицкого и В. Волховского о Кавказе [публикация]. – Историко-филологический журнал, 1963, N 2 (21), с. 217-235.

1965

Նյութեր հայկական կոտորածների մասին (Մեծ Եղեռնի 50 տարին) [հրապարակում].- «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1965, N1(28), էջ 85–100:

Ժողովրդական հերոսը (Զորավար Անդրանիկի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ).- «Սովետական Հայաստան», 25 փետրվարի 1965:

Ժողովրդական հերոսը, Զորավար Անդրանիկի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ. – «Լրարեր», Նյու Յորք, 1965, մարտի 13, N 83:

Գրախոս. Զ. Տ. Գրիգորյան. Գիրք ժողովուրդների հայրենասիրության, հերոսության ու բարեկամության մասին. – «Լենինյան ուղիով», 1965, N 12:

Отечественная война 1812 года и народы Кавказа. Ереван, изд-во АН АрмССР, 1965, 416 с.

Геноцид западных армян в 1915 году (к 50-летию геноцида армян). – Историко-филологический журнал, 1965, N 2 (29), с. 55-60.

Геноцид – тяжчайшее преступление перед человечеством. – “Правда”, 25 апреля 1965 [соавтор Н. Ушаков].

1966

Առաջաբան. Պրոֆ. Լեոյի պատմագիտական ժառանգությունը: Լեո. Երկերի ժողովածու, հ. 1. Երևան, «Հայաստան» հրատ., 1966, էջ 5–15:

Геноцид армян в Османской империи. Сборник документов и материалов. Сост. М. Г. Нерсисян, Р. Г. Саакян. Редактор и автор предисловия М.Г. Нерсисян, Ереван, изд-во АН АрмССР, 1966, 561с.

Когинев Ю. Горизонты юбилейного года [фото депутата и ректора ЕГУ М. Г. Нерсисяна и его высказывания о науке]. – “Правда”, 15 декабря 1966, N 349 (17666).

1967

Հայ առաջին ուսողիստ-սոցիալիստը [Դմիտրի Ախչարունով]. – «Բանբեր Երևանի համալսարանի», 1967, N 2, էջ 62-69:

Մեր համալսարանը. – «Երևանի համալսարան», 1967, N 1, էջ 4–7:

Вклад ученых Армении в советскую науку. – В кн.: Вопросы истории науки. Ереван, изд-во АН АрмССР, 1967, с. 31-36.

Записки декабриста Е. Е. Лачинова о путешествии А. П. Ермолова в Иран в 1817 г. [публикация]. – Историко-филологический журнал, 1967, N 1 (36), с. 105-116.

1968

Декабрист И. Г. Бурцов о покорении Ахалциха в 1828 году [публикация]. – Историко-филологический журнал, 1968, N 4 (43), с. 125-130.

1970

Հայ մշակույթի նշանավոր կենտրոնը (Երևանի պետական համալսարանի 50-ամյակի առթիվ). – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1970, N 4 (51), էջ 177-190:

Խմբ. Մեր անվանի դասախոսները. մ. 1. Երևանի պետական համալսարանի հրատ., 1970, 266 էջ [Թ. Շ. Թադևոսյանի և էմ. Ա. Պիվազյանի հետ համատեղ]:

1972

Խմբ. Հայ ժողովրդի պատմություն: Հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը. Երևանի պետ. համալսարանի հրատ., 1972, 595 էջ. [Հեղինակակից՝ Գ. Խ. Սարգսյան, Թ. Խ. Հակոբյան, Ա. Գ. Աբրահամյան, Կ. Ս. Խուդավերդյան, Մ. Գ. Ներսիսյան, Ս. Տ. Երեմյան]:

Արևելյան Հայաստանի միացումը Ռուսաստանին. – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1972, N 1(56), էջ 3-22:

Речь депутата М. Г. Нерсисяна [по докладу “О мерах по дальнейшему улучшению охраны природы и рациональному использованию природных ресурсов” на заседании Верховного Совета СССР]. – газ. “Известия”, 22 сентября 1972.

1974

Вопреки этике научной работы. [Рец. на кн.: В. Парсамян. История армянского народа. 1801–1900 гг., Ереван, изд-во “Айастан”, 1973]. – “Коммунист”, 28 февраля 1974, N 50 (12107).

1975

Նոր փաստաթղթեր դեկաբրիստների մասին (Դեկաբրիստների ապստամբության 150-ամյակի առթիվ). – «Երեկոյան Երևան», 9 դեկտեմբերի 1975, N 289 (5509):

Նույնը տես նաև. – «Սովետական Հայաստան», 12 դեկտեմբերի 1975, N 289 (16721):

Պայքարի և վերածնության ուղիներով (Մեծ եղեռնի 60-ամյակի առթիվ). – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1975, N 2 (69), էջ 73-78:

Նույնը տես նաև. – «Սովետական Հայաստան», 24 ապրիլի 1975, N 96 (16528), էջ 2-3:

Декабристы в Армении. Ереван, изд-во Ереванского государственного университета, 1975, 267 с.

Новые данные о декабристах, сосланных на Кавказ. – Историко-филологический журнал, 1975, N 4 (71), с. 39-44.

1976

Դեկարրիստները Հայաստանում (Երևան, 1958) գրքից հատվածներ. – «Գրական թերթ», 1 հունվարի 1976, N1(1835):

1977

Освобождение Еревана от ханского ига (к 150-летию присоединения Восточной Армении к России). – Историко-филологический журнал, 1977, N 3 (78), с. 65-74.

Զախողված հրատարակություն. [գրախոս. Դեկարրիստներ. Ընտիր երկեր. Երևան, 1975, 423 էջ, կաղմ. Ժ. Գ. Շահնազարյան, թարգմ.՝ Մ. Տ. Խոջանյան: Ժողովածուի ներածականի հեղինակ Վ. Պարսամյան]. – «Գրական թերթ», 25 մարտի 1977, N 12 (1899) [ստորագրութ.՝ Ա. Արմենյան]:

1978

Նոր դարագլուխ հայ ժողովրդի պատմության մեջ (Արևելյան Հայաստանի միացումը Ռուսաստանին–150). – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1978, N 3 (82), էջ 3-12:

Պատմական խոշոր իրադարձություն. Ռուսաստանի հետ Արևելյան Հայաստանի միավորման 150-ամյակի առթիվ. – «Սովետական Հայաստան», 17 մայիսի 1978, N 116 (17464):

“С усердием и храбростью...” Участие декабристов в боях за освобождение Армении в 1826–1829 гг. – “Коммунист”, 16 сентября 1978 N 219 (13497).

Ценный первоисточник об Ошаканской битве [публикация]. – Историко-филологический журнал, 1978, N 1 (80), с. 241–258.

1979

Армянские волонтеры в русско-турецкой войне 1787–1791 годов. – Историко-филологический журнал, 1979, N 3 (86), с. 105–111.

1980

Ա. Վ. Սովետրովի հայ բարեկամներն ու զինակիցները (Մեծ գործարարի ծննդյան 250-ամյակի առթիվ). – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1980, N 4 (91), էջ 45-56:

Ред.: История армянского народа: С древнейших времен до наших дней. Ереван, 1980, 458 с., 9 л. илл., 4 л. карт., изд-во Ереванского гос. университета [соавторы Г. Х. Саркисян, Т. Х. Акопян, А. Г. Абрамян, К. С. Худавердян, М. Г. Нерсисян, С. Т. Еремян].

1981

Մ. Վ. Նեչկինա (ծննդյան 80-ամյակի առթիվ).— «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1981, N 1(92), էջ 266-270: [հեղինակակից՝ Կ. Ս. Խուզավերդյան]:

А. В. Суворов и русско-армянские отношения в 1770–1780-х годах. Ереван, изд-во “Айастан”, 1981, 180 с.

Материалы о генерале Андранике. — Историко-филологический журнал, 1981, N 4 (95), с. 242–248 [совместно с А. Арутюняном и Д. Мурадяном].

1982

Հայ ժողովրդի նոր պատմության էջերից (հոգվածների ժողովածու). Երևան. ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1982, 406 էջ:

Բովանդ. Ինստիտուտի կողմից: Հ ո դ վ ա ծ ն ե ռ [Համառոտ ակնարկ կյանքի և գործունեության], էջ 5-10: XVIII դարի Հայ լուսավորիչները, էջ 11-22: Ս. Վ. Սուվորովի Հայ զինակիցներն ու բարեկամները (Մեծ զորավարի ծննդյան 250-ամյակի առթիվ), էջ 23-37: Армянские во-лонтеры в русско-турецкой войне 1787–1791 гг., с. 38–44; 1812 թվականի Հայրենական պատերազմը և Հայ ժողովուրդը, էջ 45-63; Новые данные о декабристах, сосланных на Кавказ, с. 64–70; Արևելյան Հայաստանի միացումը Ռուսաստանին, էջ 71-89: Декабристы и их друзья в боях за присоединение Армении к России в 1826–1829 гг., с. 90–105; Денис Давыдов в Армении (к 160-летию со дня рождения), с. 106–112; Первое публичное выступление Хачатуря Абовяна, с. 113–119; Հայ առաջին ուսուցիչ-սոցիալիստ Դ. Ախչա-րումովը, էջ 120–128: Զեյթունի 1862 թվականի ապստամբությունը, էջ 129–141: Քաղաքացիական պատերազմը Ամերիկայում Հայ պարբերական մամուլի լուսաբանությամբ, էջ 142–166: Հայաստանի տնտեսական և քաղաքական դրությունը 1860–1880-ական թվականներին, էջ 167–191: Освободительная борьба армянского народа против турецкого деспотизма в 1860–1870-х гг. и западные державы, с. 192–206; Նարոդնիկական խմբակներն Անդրկովկասում 1870-1880-ական թվական-ներին, էջ 207–217: В. Брюсов и его книга “Летопись исторических судеб армянского народа”, с. 218–226; Геноцид западных армян в 1915 году, с. 227–233; Մղձավանջից դեպի վերածնություն (Մեծ Եղեռնի 60-ամյակի առթիվ), էջ 234–242: Ժողովրդական հերոսը (Զորավար Անդրանիկի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ), էջ 243–251: Պրոֆեսոր Լեոյի պատմագիտական ժառանգությունը, էջ 252–266: Հայ մշակույթի նշանավոր կենտրոնը (Երևանի պետական համալսարանի 50-ամյակի առթիվ), էջ 267–284: Հ Ր ա պ ա ռ ա կ ու մ ն ե ռ. Դավիթ-Բեկի ապստամ-բության արձագանքները Վասպուրականում և Հարևան գավառներում, էջ

285-287: Материалы по новой истории Армении, с. 288–312; Ценный первоисточник об Ошаканской битве, с. 313–332; О крестьянских волнениях в Шираке в 1837–1838 годах, с. 333–351; Նյութեր Հայկական կոտորածների մասին, էջ 352–373: Ծանոթագր., էջ 374–397: Անվանացանկ, էջ 398–404:

Геноцид армян в Османской империи. Сборник документов и материалов. Сост. М. Г. Нерсисян, Р. Г. Саакян. 2-е доп. изд. Редактор и автор предисловия М. Г. Нерсисян. Ереван, изд-во “Айастан”, 1982, XVI, 685 с.

1983

Ред.: Из истории вековой дружбы. Сборник статей. Ереван, изд-во АН АрмССР, 1983, 269 с.

1984

Հայ աղագային-ազատագրական շարժումը օսմանյան բռնապետության դեմ և պատմության կեղծարարները. – «Պատմա-բանասիրական Հանդես», 1984, N 3 (106), էջ 7–20:

1985

Արևմտահայության ցեղասպանությունը 1915 թվականին (Մեծ եղեռնի 70-ամյակի առթիվ), – «Պատմա-բանասիրական Հանդես», 1985, N 2 (109), էջ 21–32:

Декабристы об Армении и Закавказье (Сборник документов и материалов). Ч. I, 1985, 408 с.

1986

Գերմանական և թրքական աղբյուրները Հայության ցեղասպանության մասին. [Հոդվածաշար]. – «Աղագային Մշակույթ» շաբաթաթերթ, Հալեպ, 16, 26 փետրվարի 1986, և շարունակություն:

Միջաղագային Հասարակական կարծիքը արևմտահայության ցեղասպանության մասին [Հեղինակակից՝ Ա. Ա. Խառատյան]. – «Պատմա-բանասիրական Հանդես», 1986, N 1(112), էջ 71-84:

Немецкие и турецкие источники о геноциде западных армян. – Историко-филологический журнал, 1986, N 2 (113), с. 31-40.

1987

Հայ ազատագրական շարժումը և հնչակյանները 1880–1890-ական թվականներին (Հնչակյան կուսակցության հիմնադրման 100-ամյակի առթիվ)։— «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1987, N 3 (118), էջ 25–33:

Անհերքելի ապացույցներ արեմտահայության ցեղասպանության մասին։— «Զարթոնք», Բեյրութ, 6 մայիսի 1987:

Օսմանյան պետության «քաղաքակրթական միսիայի» մասին («Պատմության կեղծարարները» շարքից)։— «Սովետական Հայաստան», ամսագիր, 1987, N 12(501), էջ 30–33:

Немски и турски източници за геноцида над западните Армении. — «Երևան», Սոֆիա, 25 ապրիլի 1987, N 17(2363):

1988

Վերականգնումը և սովետահայ պատմագիտությունը [հեղինակակից՝ Բ. Առաքելյան, Գ. Սարգսյան, Ն. Հովհաննիսյան, Վ. Միքայելյան, Ա. Համբարյան, Պ. Մուրադյան]։— «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1988, N 2 (121), էջ 3–19:

1989

Նամակ խմբագրությունը [Բ. Առաքելյանի, Ս. Երեմյանի, Վ. Նալբանդյանի, Վ. Համազասպյանի, Ա. Ոսկանյանի, Էմ. Պիվազյանի հետ համատեղ]։— «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1989, N 3(125), էջ 230–234:

1990

Հարցազրույց Մ. Ներսիսյանի հետ։— «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1990, N 4 (130), էջ 175–184:

Армяно-русские отношения в XVIII веке. 1760–1800 гг. Сборник документов. Т. IV. Редактор и автор предисловия М. Г. Нерсисян. Ереван, изд-во АН АрмССР, 1990, 590 с., 2 л. илл.

«Փյունիկի» խմբագրությունը։— «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1990, N 4 (130), էջ 248–249:

Неопровержимые документы. — “Коммунист”, 24 апреля 1990, N 92 (16979).

1991

Հայերի ցեղասպանությունը Օսմանյան կայսրությունում: Փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու. կաղմ. Մ. Գ. Ներսիսյան. Ռ. Գ. Սահակյան. խմբագիր Մ. Գ. Ներսիսյան. Երևան, «Հայաստան» հրատ., 1991, 758 էջ:

Հայկական հարցի և հայ կամավորների մասին (1912–1915 թթ.) [հրապարակում]. – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1991, N 2 (133), էջ 205–215:

1992

Հայկական հարցի արծարծումը 1912 թվականին [հրապարակում]. – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1992, N 1 (134), էջ 197–214:

Մի բանավեճ Զմյուռնիայի 1922 թվականի ողբերգության մասին (Զմյուռնիայի հայ և հույն բնակչության ջարդերի 70-ամյակի առթիվ). – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1992, N 2–3 (135–136), էջ 87–92:

1994

Հայ-ռուսական քաղաքական հարաբերությունների պատմության մի քանի հարցերի մասին. – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1994, N 1–2 (139–140), էջ 15–30:

1995

Հայ ժողովրդի մեծ ողբերգությունը. Հայերի ցեղասպանության 80 տարին. – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1995, N 1(141), էջ 7–18:

Արևմտահայերի 1915 – 1916 թթ. ցեղասպանության պատմության մի քանի հարցերի շուրջը. – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1995, N 2 (142), էջ 11–20:

Մ. Գ. Ներսիսյանի ողջունը. «Հայաստան» թերթի հիմնադրման 75 ամյակը. «Հայաստան», 7 դեկտեմբերի 1995, N 121 (22007):

Խմբ. – Հայոց 1915–1916 թթ. ցեղասպանությունը. Մատենագիտություն. Երևան, 1995, 111 էջ:

Գրախոս. Անդրանիկ Զելեպյան. Զորավար Անդրանիկ և հայ հեղափոխական շարժումը. – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1995, N 1 (141), էջ 233–235:

Предисл. Русские источники о геноциде армян в Османской империи. 1915–1916 годы. Сборник документов и материалов. Вып. I. Сост. Г. А. Абрамян, Т. Г. Севан-Хачатрян, Ереван, 1995, 272 с.

1996

Քսաներորդ դարի առաջին ցեղասպանությունը. – «Գիտություն», 1996, 24 ապրիլի, N 7 (70), էջ 3–4:

Զեյթունցիների 1895–1896 թթ. ինքնապաշտպանական հերոսամարտը. – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1996, N 1–2 (143–144), էջ 7–16:

Ինչո՞ւ արդարացի է ամբաստանյալը (Սողոմոն Թեհլիրյանի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ)։ «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1996, N 1-2 (143-144), էջ 17-24: [Ստորագրում. Ա. Արմենյան]:

Պատմություն՝ այսօրվա համար [Համառոտ հարցազրույց թղթակից է. Ա-ի հետ]։ «Հայաստան», 1 հունվարի 1996, N 1 (22014):

1997

Արևմտահայերի կոտորածները և ուսման մտավորականությունը 1894 – 1896 թվականներին։ «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1997, N 1(145), էջ 15-24:

Օսմանյան պետության «քաղաքակրթական միսիայի» մասին։ «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1997, N 2 (146), էջ 41-58:

Պատմական մեծ իրադարձություն [Ռուսաստանի Դաշնության և Հայաստանի Հանրապետության միջև, 1997 թ. օգոստոսի 29-ին Մոսկվայում կնքված «Բարեկամության, համագործակցության և փոխադարձ օգնության պայմանագրի» մասին]։ «Հայաստան», 1997, 13 դեկտեմբերի, N 116 (22260):

Նորից օսմանյան պետության մասին։ «Հայաստանի Հանրապետություն», 10 հոկտեմբերի 1997, էջ 6:

Գրախոս. Ագապի Նասիպյան. Բրիտանիա և Հայկական հարցը 1915 – 1923. «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1997, N 1 (145), էջ 249-252:

1998

Օսմանյան պետության «քաղաքակրթական միսիայի» մասին. (չարունակություն)։ «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1998, N 1-2 (147-148), էջ 27-44:

Արխիվային նյութեր Սիրիայի պատմության վերաբերյալ. [հրապարակում]։ «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1998, N 3 (149), էջ 205-212:

Պատմության կեղծարարները (հոգևածներ և հաղորդումներ), Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 1998, 343 էջ:

Բովանդ. Երկու խոսք, էջ 5-6: I. Հոդվածներ. Օսմանյան պետության «քաղաքակրթական միսիայի» մասին, էջ 7-57: Հայ ազդային-ազատագրական շարժումը օսմանյան բռնապետության դեմ և պատմության կեղծարարները, էջ 58-76: Հայ-ռուսական քաղաքական հարաբերությունների պատմության մի քանի հարցերի մասին, էջ 77-99: Հայ ժողովրդի մեծ ողբերգությունը (Մեծ եղեռնի 80-ամյակի առթիվ), էջ 100-115: Մի բանավեճ Զմյուռնիայի 1922 թվականի ողբերգության մասին (Զմյուռնիայի հայ և հույն բնակչության ջարդերի 70-ամյակի առթիվ), էջ 116-124: Արևմտահայերի 1915-1916 թթ. ցեղասպանության պատմության մի քանի հարցերի շուրջը, էջ 125-138: Ինչո՞ւ արդարացի է ամբաստանյալը (Սողոմոն Թեհ-

լիբրյանի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ), էջ 139–150: Արևմտահայերի կոտորածները և ոռոս մտավորականությունը 1894–1896 թվականներին, էջ 151–163: Неопровержимые документы, էջ 164–182: Զեյթունցիների 1895–1896 թթ. ինքնապաշտպանական հերոսամարտը, էջ 183–196: Թուրք-մենչայի դաշնագրի պատմական նշանակությունը. (Պայմանագրի 170-ամյակի առթիվ), էջ 197–203: Պատմական մեծ իրադարձություն, էջ 204–211: Արժեքավոր աշխատությունը գորավար Անդրանիկի մասին, էջ 212–216: Թուրք պատմարանի հակահայկական քարոզները, էջ 217–222: Հարցազրույց Մ. Ներսիսյանի հետ, էջ 223–237: II. Գիտական հաղորդումներ (Արխիվային նյութերի հրապարակում). Հայկական հարցի արժարժույթը 1912 թվականին, էջ 238–266: Խրիմյան Հայրիկի դիմումը Նիկոլայ Երկրորդին (1907 թ.) և արխիվային այլ նյութեր Հայկական հարցի ու Հայ կաթավորական շարժման մասին (1912–1915 թթ.), էջ 267–288: Հայկական հարցի և Հայ կաթավորների մասին (1912–1915 թթ.), էջ 289–304: Քեմալական զորքերի բարբարոսությունները Արևելյան Հայաստանում 1920 թ. վերջին և 1921 թ. սկզբներին, էջ 305–318: Արխիվային նյութեր Խրիմյան Հայրիկի մասին, էջ 319–337: III. ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտի կողմից, էջ 338–342:

Մուստաֆա Քեմալ փաշան արևմտահայերի 1915–1916 թթ. ցեղասպանության մասին. «Հայաստան», 25 հունիսի 1998, N 66 (22325):

Նույնը տես նաև. — «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1998, N 3 (149), էջ 23–26:

Քեմալական զորքերի բարբարոսությունները Արևելյան Հայաստանում 1920 թ. վերջին և 1921 թ. սկզբներին. [հրապարակում]. — «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1998, N 1–2 (147–148), էջ 247–256:

Թուրքմենչայի դաշնագրի պատմական նշանակությունը. — «Գիտություն», 13–31 մարտի 1998, N 6(115):

Նշանավորվեց խոշոր իրադարձությամբ [Ռուսաստանի Դաշնության և Հայաստանի Հանրապետության միջև 1997 թ. օգոստոսի 29-ին Մոսկվայում կնքված «Բարեկամության, համագործակցության և փոխադարձ օգնության պայմանագրի» մասին]. — «Հայաստան», 1 հունվարի 1998, N 1 (22261):

«Մենք պիտի ընտրենք միայն ոռոսական կողմնորոշման նախագահ. — «Հասկ», 26 փետրվարի, 1998, N 15 (31):

1999

Հայկական հարցի ծագումը և Մեծ տերությունները. — «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1999, N 1, էջ 101:

Հարցազրույց Մ. Գ. Ներսիսյանի հետ. — «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1999, N 1, էջ 48:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱԿԱԴ. Մ. Գ. ՆԵՐՍԻՍՅԱՆԻ
ԿՅԱՆՔԻ ԵՎ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆЛИТЕРАТУРА О ЖИЗНИ И ТРУДАХ
АКАД. М. Г. НЕРСИСЯНА

Աղայան Էդ. Բ. Մկրտիչ Ներսիսյանի [ծննդյան 60-ամյակի առթիվ]. – «Հայրենիքի ձայն», 16 դեկտեմբերի 1970, N 50 (282), էջ 4–5:

Ասատրյան Գ. – Ակադեմիկոս Մկրտիչ Ներսիսյան – 85. – Իրան Նամե, 1995, N 6 – 1996, N1 (17–16), էջ 13:

Ավետիսյան Հ. Պատմաբանի վաստակը (Մ. Ներսիսյանի «Հայ ժողովրդի նոր պատմության էջերից» ժողովածուի լույս տեսնելու առթիվ). – «Գրքերի աշխարհ», 1982, N 12:

Ավետիսյան Հ. Անվանի պատմաբանի ծննդյան 85 տարին. – «Հայաստանի Հանրապետություն», 15 նոյեմբերի 1995, N 286 (1406):

Արծրունի Աշոտ. Հայերու ցեղասպանությունը Օսմանյան կայսրության մեջ. – (Մ. Գ. Ներսիսյանի խմբագրությամբ). – «Արմենիա», Բուենոս Այրես, 24 ապրիլ 1967:

Բաբաջանյան Ռ. Ա. – Մկրտիչ Գեղամի Ներսիսյան. Կենսամատենագիտություն. Ներածականը Գ. Ա. Գալոյանի և Հ. Ա. Ավետիսյանի. ԳԱ հրատ. 1983, 64 էջ:

Բաբաջանյան Ռ. Ա., Դերոյան Ն. Վ. Ակադեմիկոս Մ. Գ. Ներսիսյանի աշխատությունների մատենագիտություն. – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1999, N 1, էջ...

Բալթուրոյան Վ. Մեծ ողբերգության վավերագիրը. [գրախոս. Հայերի ցեղասպանությունը Օսմանյան կայսրության մեջ. փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու. խմբագիր Մ. Գ. Ներսիսյան, Երևան, 1966, 561 էջ (ռուս.)]. – «Հայրենիքի ձայն», 25 ապրիլի 1984, N 17 (977):

Բարխուդարյան Վ. Բ. Ականավոր գիտնականն ու հասարակական գործիչը [Մ. Գ. Ներսիսյանի ծննդյան 60-ամյակի առթիվ]. – «Սովետական Հայաստան», 26 նոյեմբերի 1970, N 276(15183):

Բարխուդարյան Վ. Բ. Մկրտիչ Գեղամի Ներսիսյան (Գիտնականն ու հասարակական գործիչը). – «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1999, N 1, էջ 7:

Բարսեղյան Խ. Հ. Ականավոր գիտնականն ու վաստակաշատ մանկավարժը (ակադեմիկոս Մ. Գ. Ներսիսյանի ծննդյան 70-ամյակի առթիվ). – «Բանվոր», 25 նոյեմբերի 1980, N 275 (15430):

Գալոյան Գ. Ա., Ավետիսյան Հ. Ա. Ականավոր գիտնականն ու հասարակական գործիչը (ՀՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս Մ. Գ. Ներսիսյանի ծննդյան 70-ամյակի առթիվ). – «Սովետական Հայաստան», 4 դեկտեմբերի 1980, N 283 (18220):

Գալոյան Գ. Ա. Ականավոր գիտնականն ու հասարակական գործիչը (Մ. Գ. Ներսիսյանի ծննդյան 70-ամյակի առթիվ)։— «Լրաբեր», Լոս Անջելես, 28 փետրվարի 1981:

Գիտնականն ու քաղաքացին (Ակադեմիկոս Մկրտիչ Ներսիսյանի ծննդյան 60-ամյակի առթիվ)։— ՀՍՍՀ ԳԱ «Լրաբեր» (հաս. գիտ.), 1970, N 10, էջ 108–113:

Գրախոս. Աշոտ Հ[այրապետ]յան. Ներսիսյան Մ. Նարոդնիկական խմբակներն Անդրկովկասում: Երևան ԽՍՀՄ, ԱրմՖԱՆի հրատ., 1940, 120 էջ. «Սովետական Վրաստան», 23 նոյեմբերի 1940:

Գրիգորյան Զ. Տ. Գիրք ժողովուրդների հայրենասիրության ու բարեկամության մասին: Գրախոս.՝ Մ. Գ. Нерсисян. Отечественная война 1812 года и народы Кавказа. Изд-во АН АрмССР, 1965, 416 с. — «Լենինյան ուղիով», 1965, N 12, էջ 99–104:

Է. Ա. Նվիրված մեծ գիտնականի հոբելյանին [Մ. Գ. Ներսիսյանի ծննդյան 85-ամյակի առթիվ]։— «Հայաստան», 18 նոյեմբերի 1995, N 107:

Ինճիկյան Հ. Գ. Դարի առաջին ցեղասպանությունը: Գրախոս. Геноцид армян в Османской империи. Сборник документов и материалов. Редактор и автор предисловия М. Г. Нерсисян. — «Հայաստան» հրատ., 1982, XVI, 685 էջ. — «Սովետական Հայաստան», 1 մարտի 1983:

Խառատյան Ա. Ա. Հայ ժողովրդի աղատագրական պայքարի հիմնահարցը ակադեմիկոս Մ. Ներսիսյանի աշխատություններում. — «Պատմաբանասիրական հանդես», 1999, N1, էջ 81:

Կարապետյան Մ. Լ. Հայոց պատմագիտության նահապետը. — «Հայաստան», 14 նոյեմբերի 1995, N 112 (21998):

Կարապետյան Մհեր. Հայոց պատմագիտության նահապետը [արտատպված «Հայաստան» թերթից]։— «Արարատ», Պեյրուիթ, 10 դեկտեմբերի 1995, N 20 (15758):

Կարապետյան Մ. Նոր աշխատությունն պատմության կեղծարարների դեմ: Գրախոս. Մ. Գ. Ներսիսյան. Պատմության կեղծարարները. ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 1998, 343 էջ. — «Հայաստանի Հանրապետություն», 30 հունվարի 1999, N 18 (2232):

Կարինյան Ա. Բ.—Գրախոս. Մ. Գ. Ներսիսյան. Դեկաբրիստները Հայաստանում. Երևան, Հայպետհրատ, 1958, 440 էջ. — ՀՍՍՀ ԳԱ «Տեղեկագիր» (հաս. գիտ.), 1959, N 4, էջ 89–98:

Նույնը. — «Երևան», 3 հունիսի 1959:

Հակոբյան Թ.Խ. Ժանաչված գիտնականն ու հասարակական գործիչը (Մ. Գ. Ներսիսյանի ծննդյան 60-ամյակի առթիվ). — «Երևանի համալսարան», 1970, N 8, էջ 53–54:

Համազասպյան Վ. Ե. Արժեքավոր մենագրություն հայ ժողովրդի աղատագրական պայքարի պատմության վերաբերյալ: Գրախոս. Մ. Գ. Ներ-

սիսյան. Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ 1850-1870 թթ., Երևան, 1955, 531 էջ. — «Խորհրդային Հայաստան», 19 հոկտեմբերի 1955:

Համազասպյան Վ. Ե. «Հայ ժողովրդի պատմություն».— Գրախոս.՝ Հայ ժողովրդի պատմություն: Հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը. Մ. Գ. Ներսիսյան, Գ. Խ. Սարգսյան, Թ. Խ. Հակոբյան և ուրիշ. Խմբագիր Մ. Գ. Ներսիսյան. ԵՊՀ հրատ., 1972, 595 էջ. — «Հայրենիքի ձայն», 5 սեպտեմբերի 1973, N 36 (424):

Համբարյան Ա. Ս. Անվանի գիտնականն ու հասարակական գործիչը. — «Ազգ», 17 նոյեմբերի 1995, N 222 (976), էջ 4:

Համբարյան Ա. Ս. Բազմավաստակ գիտնականը. — «Հնչակ Հայաստանի», 2 դեկտեմբերի 1995, N 4 (205):

Հայաստանի Հանրապետության նախագահի հրամանագիրը Մ. Գ. Ներսիսյանին Մովսես Խորենացու մեդալով պարգևատրելու մասին. — «Հայաստանի Հանրապետություն», 18 նոյեմբերի 1995, N 289 (1409), էջ 1:

Նույնը նաև. — «Հնչակ Հայաստանի», 25 նոյեմբերի 1995, N 3 (204):

Գրախոս. Հայության ցեղասպանությունը Օսմանյան կայսրության մեջ. — «Հայրենիքի ձայն», 5 փետրվարի 1967:

Հարությունյան Ա. Արժեքավոր գիտական հետազոտություն. — Գրախոս.՝ Մ. Գ. Ներսիսյան. Դեկաբրիստները Հայաստանում. Երևան, Հայպետհրատ, 1958, 440 էջ. — «Սովետական Հայաստան», 1959, N 6, էջ 42—43:

Հյուպերտ Էվլընգ. Մեծարժեք գիրք մը [Հայերի ցեղասպանությունը Օսմանյան կայսրության մեջ]. — Middle Eastern Studies ժուռնալից (vol. 4, 1968, N 2) թարգմանաբար տպված է. — «Նաիրի» ազդային-գրական շաբաթաթերթի, 15 դեկտեմբերի 1968, 16-րդ տարի, N 28-ում:

Հովհաննիսյան Հ. Ակադեմիկոս Մկրտիչ Ներսիսյանի 60-ամյակը. — «Բանբեր Երևանի համալսարանի», 1970, N 3, էջ 247—249:

Ղազախեցյան Վ. Ն., Ոսկանյան Վ. Կ. Մ. Գ. Ներսիսյան (ծննդյան 70-ամյակի առթիվ). — «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1980, N 4 (91), էջ 269—272:

Ղազարյան Հ. Մասսայական ընթերցողի համար: Գրախոս. Հայ ժողովրդի պատմություն: Հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը. Մ. Գ. Ներսիսյան, Գ. Խ. Սարգսյան, Թ. Խ. Հակոբյան և ուրիշ., Խմբագիր Մ. Գ. Ներսիսյան, ԵՊՀ հրատ., 1972, 595 էջ. — «Գրական թերթ», 6 հուլիսի 1973, N 28 (1699):

Ղազանչյան Ռ. Ականավոր գիտնականը. — «Սովետական դպրոց», 8 հունիսի 1966:

Շէրէնյան Ե. Մ. Գ. Ներսիսյան. Հայ ժողովրդի նոր պատմության էջերից. Երևան, 1982, 406 էջ. — «Արարատ», Պեյրոթ, 12 փետրվարի 1983:

Մարտիրոսյան Վ. Մ. *Սուլփորովր և ուսու-հայկական հարաբերությունները*: Գրախոս. *Ներսիսյան Մ. Գ. А. В. Суворова и русско-армянские отношения в 1770-1780-х годах*, изд-во “Айастан”, 1981, 180 с. — «Սովետական Հայաստան», 6 հունիսի 1982, N 130 (18666):

Մելիքսեթյան Վ. Գ. *Արժեքավոր ուսումնասիրություն Հայաստան աքսորված ղեկաբերիստների մասին*: Գրախոս. Մ. Գ. Ներսիսյան. *Декабристы в Армении*, изд-во ЕГУ, 1975, 267 с. — «Բանվոր», 9 ապրիլի 1976, N 84 (13902):

Մելիքսեթյան Վ. Գ. *Ուշադրավ աշխատություն ղեկաբերիստների մասին*: Գրախոս.՝ Մ. Գ. Ներսիսյանի *Դեկաբրիստները Հայաստանում*, Երևան, Հայպետհրատ, 1958, 440 էջ. — «Սովետական Հայաստան», 7 ապրիլի 1959:

Միքայելյան Վ. Ա. *Պատմագիտական արժեքավոր աշխատություն*: Գրախոս.՝ Մ. Գ. Ներսիսյան. *Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ 1850–1870 թթ.*, Երևան, 1955, 531 էջ. — «Սովետական դրականություն», 1956, N 1, էջ 162–166:

Միքայելյան Վ. Ա. *Մկրտիչ Ներսիսյան (ծննդյան 75-ամյակի առթիվ)*. — «Լրաբեր» (Հաս. գիտ.), 1985, N 12:

Մխիթարյան Մ. Հ. *Ազնիվ նվիրումով*. — «Երեկոյան Երևան», 3 հունիսի 1966:

Մկրտիչ Ներսիսյան 85 – Մովսես Խորենացու մեզալով պարզեցողության հրամանագիրը: Վիկտոր Համբարձումյանի, Ֆ. Սարգսյանի և Գ. Բրուտյանի, Զավեն Եգալյանի (Լիսաբոն) շնորհավորանքները հոբելյարին. — «Նպատակ», 1995, N 19 (62), 1–15 դեկտեմբերի:

Մկրտիչ Գեղամի Ներսիսյան (ծննդյան 85-ամյակի առթիվ). — «Լրաբեր» (Հաս. գիտ.), 1996, N 1, էջ 155:

Մուրադյան Պ. Մ. *Պատմաբանի վաստակը*. — «Հայրենիքի ձայն», 14 հունվարի 1981, N 3 (807), էջ 6:

Մուրադյան Պ. Մ. *«Պատմա-բանասիրական հանդեսի» հիմնադիր խմբագիրը*. — «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1999, N 1, էջ 62:

Նվիրված Մեծ գիտնականի հոբելյանին [հաղորդում Մ. Գ. Ներսիսյանի ծննդյան 85 է. դիտամանկավարժական ու հասարակական դործունեության 65-ամյակին նվիրված հոբելյանական նիստի մասին]. — «Հայաստան», 18 նոյեմբերի 1995, N 107 (22000):

Նույնը ուսերեն. — “Ресурсы Армения”, 18 ноябрь 1995, N 219, 220.

Ոսկանյան Վ. Կ., Եգանյան Հ. Մ. *Հայ ժողովրդի պատմությունը մեկ հատորով*: Գրախոս. Հայ ժողովրդի պատմություն: Հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը. Մ. Գ. Ներսիսյան, Գ. Խ. Սարգսյան, Թ. Խ. Հակոբյան և ուրիշ., խմբագիր Մ. Գ. Ներսիսյան, Երևան, 1972, 595 էջ. — «Սովետական Հայաստան», 8 դեկտեմբերի 1973, N 287(16108):

Ոսկանյան Վ. Կ. — Գիտնականն ու քաղաքացին (Մ. Գ. Ներսիսյանի ծննդյան 60-ամյակի առթիվ)։—«Լրաբեր» (Հաս. դիտ.), 1970, N 10, էջ 108–113:

Ոսկանյան Վ. Կ. Վերցված է կրակը... Գրախոս. Մ. Գ. Ներսիսյանի Հայ ժողովրդի նոր պատմության էջերից գրքի, Երևան, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1982, 406 էջ.— «Գրական թերթ», 2 սեպտեմբերի 1983:

Չոբանյան Պ. Ա. Հայ ժողովրդի արտաքին կողմնորոշումների գնահատության հարցը Մ. Գ. Ներսիսյանի աշխատություններում.— «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1999, N 1, էջ 73:

Պետրովսկի Յու. Ահադանգ, որին չանսաց աշխարհը. [Գրախոս. Մ. Գ. Ներսիսյանի խմբագրությամբ Հայերի ցեղասպանությունը Օսմանյան կայսրության մեջ գրքի և Ֆ. Վերֆելի Մուսա լեռան 40 օրը վեպի մասին].— «Գրական թերթ», 11 նոյեմբերի 1983, N 47 (2245) թարգմանված «Զվեզդա» ամսագրից, 1983, N 8:

Պողոսյան Վ. Ա. М. Г. Персиян. Геноцид армян в Османской империи.— «Բանբեր Հայաստանի արխիվների», 1984, N 2, էջ 209–214:

Պողոսյան Վ. Ա. Պատմաբանը, գիտության կազմակերպիչը, քաղաքացին.— «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1999, N 1, էջ 67:

Սահակյան Ռ. Գ. Ակադեմիկոս Մկրտիչ Ներսիսյան — 85.— Իրան Նամե, 1995, N 6; 1996, N 1 (16–17), էջ 13:

Սավալյան Ա., Սանթրյան Վ. Դեկաբրիստները Հայաստանում.—«Հայրենիքի ձայն», 21 հունվարի 1976, N 4 (548), էջ 3:

Սարգիսով Ե. Ղ., Մելիքսեթյան Վ. Գ. Աշխատությունն Հայ ժողովրդի ազգային-ազատագրական պայքարի պատմության մասին: Գրախոս. Մ. Գ. Ներսիսյան. Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ 1850–1870 թթ., Երևան, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1955, 531 էջ.— «Պարտիական կյանք», 1955, N10, էջ 52–57:

Սարգսյան Ֆ. Տ. Հիշատակի խոսք.— «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1999, N 1, էջ 5:

ՍՍՀՄ Գերագույն Սովետի նախագահության հրամանագիրը Հայկական ՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս Մ. Գ. Ներսիսյանին Ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով պարգևատրելու մասին.— «Սովետական Հայաստան», 25 նոյեմբերի 1980, N 273 (18210):

Ստեփանյան Ս. Ս. Ականավոր պատմաբանը և հասարակական գործիչը (ակադեմիկոս Մ. Գ. Ներսիսյանի ծննդյան 85-ամյակի առթիվ)։— «Նաիրի» բացառիկ, 1, 17 հունվարի 1998, էջ 9, 44:

Նույնը.— «Նպատակ», 16–31 դեկտեմբերի 1995, N 20(63):

Ստեփանյան Ս. Ս. Անվանի պատմաբանը, հայրենասեր քաղաքացին (ակադեմիկոս Մ. Գ. Ներսիսյանի ծննդյան 85-ամյակի առթիվ)։— «Հայաստանի կոմունիստ», 1995, N 7 (95), էջ 3–4:

Վարդանյան Ն. Վ. [Դերոյան Ն. Վ.]. Մ. Գ. Ներսիսյան [ծննդյան 85-ամյակի առթիվ և Մովսես Խորենացու մեղալով պարգևատրվելու մասին]. – «Պատմա-րանասիրական հանդես», 1996, N 1–2(143–144), էջ 265–268:

Վարդանյան Փ. Գիտնականի օրը [Մ. Գ. Ներսիսյան]. – «Երեկոյան երևան», 29 մայիսի 1970, N 123 (3818):

Վաստադաշատ պատմարանը (Մ. Գ. Ներսիսյանի ծննդյան 70-ամյակի առթիվ). – «Բանբեր երևանի համալսարանի» (Հաս.գիտ.), 1980, N 3, էջ 212–214:

Գրախոս. Ցեղասպանությունը մերկայացնող գիրք [Геноцид армян в Османской империи. Сборник документов и материалов, под редакцией М. Г. Нерсисяна, 1982, 685 с.]. – «Երեւան», Սոֆիա, 8 հունվարի 1983:

Նույնը. – «Փյունիկ» (Թեհրան), 7 փետրվարի 1983, էջ 13-16:

Аветисян Г. А. Страницы новой истории [рец. на кн.: Нерсисян М. Г. Страницы из новой истории армянского народа. Ереван, 1982, 406 с. (на арм. и русск.)]. – «Коммунист», 26 мая 1983, N 121 (14900).

Аветисян Г. А. Исторически пройденный путь. Рец. на кн.: История армянского народа. С древнейших времен до наших дней. М. Г. Нерсисян, Г. Х. Саркисян, Т. Х. Акопян и др. Под редакцией М. Г. Нерсисяна. Ереван, 1980, 458 с. – «Коммунист», 16 июля 1981, N 164 (14343).

Агаян Ц. П. Ученый, историк, гражданин [к 60-летию со дня рождения М. Г. Нерсисяна]. – «Коммунист», 10 декабря 1970, N 287 (11122), с. 3.

Айвазян К. В. Декабристы в Армении. Рец. на кн.: Нерсисян М. Г. Декабристы в Армении, изд-во ЕГУ, 1975, 267 с. – «Коммунист», 25 декабря 1975, N 300 (12662), с. 3.

Академик М. Г. Нерсисян – исследователь истории армяно-русских отношений и освободительной борьбы армянского народа (к 70-летию со дня рождения). – Реф. сб. Сост. К. С. Худавердян, Ж. А. Ананян, В. А. Хачатурян. Предисл. Г. А. Галояна. Выдающийся ученый и общественный деятель, с. 4–7. Ереван, 1980, 55 с.

Акопян Г. С. (Москва) Геноцид армян в Османской империи. Сборник документов и материалов. Под редакцией М. Г. Нерсисяна. – Историко-филологический журнал, 1984, N 3 (106), с. 223–228.

Ананян Ж. А. Рец. на кн.: Нерсисян М. Г. Суворов и русско-армянские отношения в 1770–1780-х годах. Ереван, изд-во «Айас-

тан”, 1981, 180 с. – Вестник АН АрмССР (обществ. науки), 1982, N 2, с. 93-95.

Арутюнов Г. А. Рец. на кн.: Нерсисян М. Г. Декабристы в Армении. – «Երևանի Համալսարան», 1976, N 1, էջ 65–67:

Арутюнян П. Т. Рец. на кн.: Нерсисян М. Г. Освободительная борьба армянского народа против турецкого деспотизма. 1850-1870 гг. Ереван, 1955, 531 с. (на арм.). – Советское востоковедение, 1956, N 6, с. 134–139.

Барсегян Х. А., Хачатурян В. А. Славные страницы жизни. Рец. на кн.: Нерсисян М. Г. А. В. Суворов и русско-армянские отношения в 1770–1780-х годах. Ереван, изд-во “Айастан”, 1981, 180 с. – “Коммунист”, 3 января 1982.

Бархударян В. Б. А. В. Суворов и русско-армянские отношения. – “Коммунист”, 25 ноября 1981.

Бархударян В. Б., Восканян В. К. Видный армянский историк М. Г. Нерсисян [к 70-летию со дня рождения]. – История СССР, 1980, N 5, с. 235-236.

Восканян В. К. Рец. на кн.: Нерсисян М. Г. Отечественная война 1812 г. и народы Кавказа. Ереван, изд-во АН АрмССР, 1965, 416 с. – Вестник АН АрмССР (обществ. науки), 1966, N 6, с. 100–105.

Восканян В. К. Ценное исследование об освободительном движении армянского народа. Рец. на кн.: Մ. Գ. Ներսիսյան. Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ 1850–1870 թթ. ՀՍՍՌ ԳԱ հրատ., 1955, 531 էջ. – Известия АН АрмССР (обществ. науки), 1955, N 7, с. 93-103.

Гарибджанян Г. Б., Худавердян К. С. Мкртич Гегамович Нерсисян (к 70-летию со дня рождения). – Вестник АН АрмССР (обществ. науки), 1980, N 11, с. 118–122.

Калашян В., Мадоян А. Новая книга по истории армянского народа. Рец. на кн.: Հայ ժողովրդի պատմություն: Հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը. Երևանի պետ. Համալսարանի հրատ., 1972, 595 էջ. – “Коммунист”, 21 января, 1974, N 44 (12101).

Корганов К. Рец. на кн.: Нерсисян М. Г. Отечественная война 1812 года и народы Кавказа. Ереван, изд-во АН АрмССР, 1965, 416 с. – “Коммунист”, 15 июня 1965.

Корганов К. Рец. на кн.: История армянского народа. Под ред. М. Г. Нерсисяна. 1980, 458 с. – “Коммунист”, 26 мая 1981.

Костанян А. Страница истории. Рец. на кн.: Геноцид армян в Османской империи. Сборник документов и материалов. Сост. М. Г. Нерсисян, Р. Г. Саакян; редактор М. Г. Нерсисян. Ереван,

изд-во АН АрмССР, 1966, 561 с. – Литературная Армения, 1967, N 4, с. 72–74.

Меликсетян В. Г. Рец. на кн.: Нерсисян М. Г. Из истории русско-армянских отношений. Кн. 1. Ереван, 1956, 402 с. – Известия АН АрмССР(обществ. науки), 1957, N 3, с. 123–126.

Мелкумян Э. Наанет современной армянской историографии. – «Голос Армении», 25 ноября 1995, N 126 (17904).

Микаелян В., Мурадян Д., Арутюнян П. – М. Г. Нерсисян. Геноцид армян в Османской империи, под ред. М. Г. Нерсисяна, второе доп. изд., изд-во «Айастан», 1982, 686 с. – Вестник АН АрмССР(обществ. науки), 1983, N 4, с. 94–98.

Орлик О. В. Рец. на кн.: М. Г. Нерсисян Отечественная война 1812 года и народы Кавказа. Ереван, изд-во АН АрмССР, 1965, 416 с. – История СССР, 1967, N 2, с. 128–129.

Саркисов Е. К., Меликсетян В. Г. Рец. на кн.: М. Г. Нерсисян Освободительная борьба армянского народа против турецкого деспотизма. 1850–1870 гг. Ереван, 1955, 531 с. (на арм.). – Вопросы истории 1957, N 1, с. 150–151.

Рец. на кн.: М. Г. Нерсисян. Геноцид армян в Османской империи. – J. P.-Ceskoslovensky casopis historicky, 1983, N 4, s. 610–611.

Указ Президиума Верховного Совета СССР. О награждении академика Академии наук Армянской ССР Нерсисяна М. Г. Орденом Дружбы народов. Л. Брежнев, М. Георгадзе. М., Кремль, 24 ноября 1980 г. – «Коммунист», 25 ноября 1980.

Худавердян К. С. М. Г. Нерсисян-первый исследователь истории народнических организаций в Закавказье. – Историко-филологический журнал, 1999 N 1, с. 95.

Մահախոնականներ.

Մկրտիչ Գեղամի Ներսիսյան. ՀՀ ԳԱԱ նախագահություն, ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն, Երևանի պետական համալսարան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության, արևելագիտության ինստիտուտներ. – «Հայաստանի Հանրապետություն», 30 հունվարի 1999, N 18 (2232):

Կարապետյան Մհեր Հայ պատմագրության նահապետ. – «Հայաստան», 30 հունվարի 1999, N 9 (22385):

Վահանվեց ակադեմիկոս Մկրտիչ Ներսիսյանը. – «Ազգ», 30 հունվարի 1999, N 15. (1760):

Мкртич Гегамович Нерсисян. Президиум НАН РА, Министерство образования и науки РА, Ереванский государственный университет, Институт истории, Институт востоковедения НАН РА. – «Республика Армения», 30 января 1999, N 17 (2025).

Վախճանվեց Մկրտիչ Ներսիսյանը.— «Հայք», 5 փետրվարի 1999, N 4 (1134):

Մկրտիչ Գեղամի Ներսիսյան. Երևանի սլետական համալսարանի ռեկտորատ, պատմության ֆակուլտետ, հայ ժողովրդի պատմության ամբիոն.— «Երևանի համալսարան», 15 փետրվարի 1999, N 4(1865):

Պետրոսյան Նորիկ. Մեր օրերի Մեծը.— «Կոմունիստ», 5–12 փետրվարի 1999, N 4 (259):

Մկրտիչ Գեղամի Ներսիսյան. ՀՀ ԳԱԱ նախագահություն, ՀՀ գիտության և կրթության նախարարություն, Երևանի սլետական համալսարան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության և արևելագիտության ինստիտուտներ, «Պատմա-բանասիրական հանդեսի» խմբագրություն.— «Գիտություն», 1–15 փետրվարի 1999, N 3 (133):

Գ. Աս. Ակադեմիկոս մկրտիչ Ներսիսյան. — Իրան նամե, 32–34 (1999), էջ 109: